

Internationale Konferenz der Waldorfpädagogischen Bewegung (Haager Kreis) International Forum for Steiner/Waldorf Education (Hague Circle)

Caracteristicile principale ale pedagogiei Waldorf

Forumul Internațional pentru Pedagogie Steiner/Waldorf (IF), în cadrul întâlnirilor sale din Viena / Austria din 17 mai 2015 și din Arles / Franța din 07 mai 2016 a revizuit și re-adoptat documentul „Caracteristicile principale ale pedagogiei Waldorf” – adoptat inițial în Harduf / Israel, la 14 noiembrie 2014 ca orientare cu caracter obligatoriu pentru mișcarea școlilor Waldorf la nivel mondial. Aceste caracteristici au formulări cu caracter general și pot fi completate cu caracteristici culturale specifice pentru aplicarea în propria țară. Ele vor să pună în prim-plan și să consolideze diversitatea, individualitatea și deschiderea spre dezvoltare ale fiecărei școli. Acestea completează caracteristicile adoptate tot de către Forumul Internațional pentru Educație Steiner/Waldorf (Cercul de la Haga) în anul 2009. Pentru domeniul preprimar sunt valabile principiile aprobate de IASWECE.

Observații preliminare

Pentru ca școlile să fie recunoscute ca școli Waldorf sau Rudolf Steiner, este necesară o caracterizare a elementelor esențiale ale pedagogiei Waldorf. După ce a fost realizată recunoașterea, acest lucru este documentat prin includerea școlii în cauză în lista mondială a școlilor Waldorf, de care este răspunzător Forumul Internațional pentru Pedagogie Steiner/Waldorf - Cercul de la Haga.

Caracteristicile descrise aici sunt formulate deschis și conțin caracterizări pentru ceea ce Forumul Internațional înțelege prin pedagogie Waldorf. Această înțelegere este concepută ca un proces, de aceea aceste caracteristici vor fi completate sau înlocuite în timp de altele; fundamentele pedagogiei însă rămân neschimbate.

Acest document poate servi pentru orientarea personală sau instituțională (de exemplu, pentru auto-evaluări) și reprezintă o bază esențială în procesul de recunoaștere ca școală Waldorf / Rudolf Steiner.¹

Caracteristicile unei școli Waldorf / Rudolf Steiner includ, printre altele:

Contextul

Mișcarea pedagogică Waldorf reprezintă o rețea internațională, în care școlile Waldorf / Rudolf Steiner sunt fiecare în parte autonome și în cadrul căreia se creează legături între ele la nivel local, regional, național și internațional – în mod colegial, prietenesc și politic. O conștiință colectivă și schimbul reciproc în regiune, în țară sau pe plan internațional consolidează propria muncă. Acest fapt, de a ști că

¹ Școlile din țările în care există o asociație națională recunoscută de IF sunt preluate în lista mondială a școlilor pe baza propunerii acesteia. Dacă aceasta nu există, IF hotărăște asupra preluării în baza unei recomandări din partea a cel puțin doi dintre membrii ei.

Această recunoaștere este premisa pentru dreptul de a purta numele de școală „Waldorf” sau „Rudolf Steiner”, lucru care este reglementat într-o procedură distinctă.

se află inclus într-un context, se poate exprima și prin intermediul unor parteneriate cu școli din alte țări, precum și prin acordarea de ajutor pentru școlile aflate în faza de înființare sau în situații ce necesită sprijin. Și participarea cadrelor didactice, a părinților sau a reprezentanților elevilor la cursuri de formare și conferințe organizate la nivel regional, național și internațional face parte din acest lucru. Conștientizarea reciprocă precum și armonizarea cu caracteristicile principale creează conexiunea internă, în schimb izolarea, existența într-o nișă și lipsa cooperării o împiedică. De acest lucru ține și faptul că școlile Waldorf/Rudolf Steiner se consideră și se fac cunoscute ca parte a contextelor sociale ale mediilor în care își desfășoară activitatea, precum și a vieții publice.

Identitatea școlii

Fiecare școală este inconfundabilă. Identitatea sa se bazează pe felul în care există, cu toate particularitățile, avantajele și potențialele sale de dezvoltare. Acestea sunt condiționate de istoria înființării sale, de loc și regiune, de părinții și cadrele didactice fondatoare, care își pun amprenta pe organismul școlii. Dincolo de aceasta, identitatea ei își are fundamentul în implementarea artei educației inițiată de Rudolf Steiner, a pedagogiei Waldorf. În ce măsură se reușește practicarea acestei arte a educației, așa cum a fost ea schițată și descrisă de către Rudolf Steiner, și regăsirea ei perceptibilă în sala de clasă și în activitatea cadrelor didactice, ține de situația fiecărei școli în parte. Acest lucru se referă la pedagogie, la felul în care cadrele didactice se raportează la elevi, la didactica predării, la felul în care cadrele didactice abordează conținuturile și transferul materialului de predat, precum și la întrebarea, dacă sunt aplicate temele didactice principale ale artei educației și, în cele din urmă, dacă metodică predării lor este aplicată într-un mod corespunzător vârstei, în sensul antropologiei antroposofice. Ceea ce este important, deci, este abordarea creativă și responsabilă a acestor domenii din partea fiecărei școli.

Acestea compun mare parte din identitatea școlii, care este completată de ceea ce poate fi perceput ca *sensul interior* din fiecare cadru didactic și din colectivul profesoral. Măsura în care majoritatea cadrelor didactice a lucrat la o atitudine interioară de deschidere și strădanie către cunoaștere și autoeducație cu ajutorul antroposofiei determină identitatea școlii. Bucuria de a-și practica meseria, strădania de a cunoaște omul, ca bază a pedagogiei, și colaborarea cu părinții constituie atmosfera proprie a fiecărei școli și reprezintă expresia sufletească a ceea ce este perceput în general ca spirit al școlii.

Programa cadru

Programa nu este un element arbitrar, ci unul constitutiv al pedagogiei Waldorf. Ea marchează linii directoare esențiale ale conținuturilor, a căror punere în practică, în conformitate cu vârsta, consolidează evoluția copiilor și a tinerilor prin oglindirea ei inerentă și prin construcția interdisciplinară a unor punți de legătură ce se extind pe perioada mai multor ani. Ea se află într-o continuă dezvoltare în funcție de localizarea geografică și culturală, de direcțiile de dezvoltare ce țin de timp și de contextul politic precum și de cele generale și globale.

Fiecare școală se află într-un spațiu cultural, geografic și politic. Acestea au influență asupra programelor în mod comparabil cu ceea ce a sugerat Rudolf Steiner cu privire la configurarea sălilor de clasă și a arhitecturii școlii, pentru a crea o atmosferă deosebită, potrivită pentru fiecare nivel de clasă. Fiecare regiune și fiecare țară au un mod particular de a accesa istoria universală, care rezultă din propria istorie și care de asemenea are influență asupra programei.

Fiecare școală se află într-o relație cu cerințele instituțiilor publice responsabile cu educația. În ce măsură, de exemplu, indicațiile cu privire la programă sunt preluate în programa școlilor Waldorf / Rudolf Steiner, depinde de situația politică din fiecare țară. De asemenea, la preluarea indicațiilor lui Rudolf Steiner cu privire la predare, care se referă, de exemplu, mai mult la valorile culturale vestice, acestea pot fi completate sau înlocuite cu conținuturi culturale de valoare corespunzătoare, în măsura în care, prin aceasta, efectul pedagogic rămâne același. Predarea limbilor străine în țări multietnice poate fi organizată corespunzător. Semnificative sunt indicațiile metodice și didactice ale lui Rudolf Steiner cu privire la predarea limbilor străine, precum și caracteristicile calitative specifice ale diferitelor limbi.

În țările în care co-există mai multe religii, școala le reflectă în obiceiurile și serbările școlii. În urma consultării cu părinții, orele de religie pot fi organizate în funcție de confesiunea lor sau ca și oră de religie supraconfesională.

În multe dintre țări există cerințe ale statului, care au influență asupra programei și care sunt în contradicție cu modul în care pedagogia Waldorf înțelege dezvoltarea copilului. Printre acestea se numără școlarizarea timpurie a copiilor, până la diversele forme de învățare academică prematură. Fiecare școală găsește soluții, căi și compromisuri care să păstreze spiritul pedagogiei Waldorf și în același timp să fie în consens cu prevederile legale. În astfel de situații critice este important să se creeze o apropiere rodnică între posibilitate și ideal, pentru a acționa creativ-creator și a susține dezvoltarea copilului prin intermediul programei.

Relația dintre profesori și elevi și relația cu lumea

Dezvoltarea copilului și învățarea școlară se realizează în relația bazată pe încrederea copilului în cadrele didactice, în spațiul înconjurător și în percepția lui asupra lumii. Profesorii Waldorf poartă o răspundere specială cu privire la configurarea vie a acestei relații.

La vârsta adolescenței, această relație se transformă, căci acum stau în prim plan, din perspectiva materiilor, întâlnirea și disputa cu lumea, pentru a stimula la elevi formarea propriilor judecăți, a empatiei și a acțiunii independente. Aici este hotărâtor faptul că profesorii din ciclul secundar aduc, pe lângă cunoștințele lor cu privire la materie, și abilitatea să interacționeze cu adolescentul în așa fel, încât acesta să descopere ceea ce își dorește de la sine și să dezvolte curajul să își îndrepte propria biografie în această direcție.

Predarea este reușită atunci când aceasta trezește în adolescenți întrebări care conduc mai departe iar aceștia nu dezvoltă și nu arată plictis, ci interes față de oamenii din jurul lor și față de lume. Școala găsește soluții și căi să păstreze un echilibru între presiunea performanței în pregătirea pentru examene și cerințele unei dezvoltări sufletești și fizice sănătoase.

Aspectul artistic

Unul dintre obiectivele pedagogiei Waldorf este acela de a pune educația în legătură cu viața și nu cu acumularea abstractă de cunoștințe. Școala își atinge sarcina educațională doar atunci când, în viața ulterioară a elevului absolvent, omnia este fundamentantă pe o gândire, simțire și voință puternică. Felul în care acestea sunt puse în legătură una cu cealaltă determină faptul că omul va fi capabil să își

găsească propriul drum sau nu. Dacă și cum aceste abilități sunt integrate în Eul uman se răsfrânge asupra independenței omului.

Predarea artistică este, în acest context, unul dintre instrumentele cele mai importante. Prin predare artistică se înțeleg patru lucruri:

- 1) Profesorii înșiși cultivă o relație cu o formă de artă ; ei înșiși trebuie să practice o artă .
- 2) Ei folosesc mijloace artistice în predarea lor (pictură, desen, recitare, muzică și altele).
- 3) Predarea însăși este artistică în sensul originalității, a imaginației și creativității și prin organizarea diferitelor secvențe cronologice din percepția elevilor, cu o alternare vie a sarcinilor, între concentrare și relaxare. Acest element artistic în organizarea predării este esența pedagogiei Waldorf.
- 4) Profesorii se străduie să ofere un cadru estetic corespunzător al școlii și al clasei, căci acestea au efect la nivel inconștient asupra dispoziției elevilor.

În structurarea artistică a predării calea este țelul, căci aceasta este un lucru viu, așa cum este și arta. Astfel, profesorul se străduie să dezvolte metode proprii și să evite pe cât posibil metodele gata stabilite. În acest sens este important, dacă aspectul artistic este aplicat ca țel sau din motive pedagogice.

Formele. Structura școlii și a predării

La momentul înființării școlilor Waldorf/Rudolf Steiner, Rudolf Steiner a dat doar puține *forme* care să definească identitatea lor, care se bazează, pe de o parte, pe cunoașterea ființei umane și pe de altă parte pe misiunea socială a școlilor.

Acestea sunt:

Pentru copii:

- 1) Grupe de elevi stabile și diferențiate în funcție de performanță. Clase ordonate în funcție de vârstă, nu în funcție de criterii de performanță standardizate.
- 2) Grupe de performanță în funcție de specialități sunt *suplimentar* posibile.
- 3) Învățătorul ca însoțitor pe parcursul mai multor ani (în mod ideal până la vârsta de 14 ani a elevului).
- 4) Predarea în epoci dimineața. *Apoi* materiile de specialitate.
- 5) Nivelul preșcolar fără obiective de învățare academice.
- 6) Școala ca școală generală, de la vârsta preșcolară până la vârsta adultă.
- 7) Susținerea individuală a elevilor în cadrul comunității clasei.
- 8) Co-educarea.

Pentru profesori:

- 1) Fiecare profesor este răspunzător pe deplin pentru școală ca întreg .
- 2) Prin consiliile pedagogice comune, regulate se păstrează o conexiune interioară și exterioară și se creează o formare continuă.
- 3) Școala este condusă, de regulă, de către profesori și părinți, fără a fi determinată din afară.
- 4) Profesorii și părinții creează o comunitate care este răspunzătoare pentru școală.
- 5) Profesorii caută și găsesc forme de dezvoltare a calității.
- 6) Fiecare profesor răspunde de predarea sa, pe baza antropologiei antroposofice, a menținerii standardelor profesionale, a relației cu elevii, a competențelor sale sociale, profesionale și de specialitate precum și a obiectivelor educaționale în conformitate cu pedagogia Waldorf.

Sănătatea antreprenorială

Înființarea unei școli Waldorf se realizează, de regulă, prin dezvoltarea lentă de la o clasă la următoarea. Fiecare inițiativă școlară se dezvoltă și crește. Dezvoltarea organică a ciclului gimnazial conduce la crearea ciclului liceal. Dezvoltarea și creșterea trebuie să se afle în echilibru, pentru ca sarcina pedagogică să reușească.

Mărimea unității de învățământ influențează sănătatea organismului școlar precum și modul în care pot fi abordate sarcinile pedagogice și sociale ale școlii.

Un organism școlar sănătos are efect și asupra laturii financiare. Deoarece în majoritatea țărilor școlile Waldorf/Rudolf Steiner nu sunt subvenționate de stat, cheltuielile școlii sunt acoperite din contribuții ale părinților. De aceea, în multe țări, acestea depind suplimentar de donații. Multe dintre școli dovedesc multă implicare și soluții creative pentru a păstra sănătatea financiară și pentru a dezvolta mai departe școala.

Comunitatea școlară. Coexistența

Fundamentul școlilor Waldorf/Rudolf Steiner îl reprezintă comunitatea școlară și relația la nivel uman între părinți, profesori, elevi și colaboratori. Toate activitățile și acțiunile comune stau sub semnul omeniei și al demnității umane. Împreună pot dezvolta, toți cei implicați forme de colaborare importante, ne-ierarhice. Transparența și claritatea (în locul puterii personale și instituționale) sunt urmărite în toate procesele privind conducerea școlii precum și în luarea deciziilor. Acestea reprezintă fundamentul în implicarea fiecărei persoane în comunitate și în percepția școlii în mediul ei înconjurător. Diversele activități și comitete fac posibilă întâlnirea dintre profesori și părinți (serii cu părinții, consultări individuale, consilieri, discuții despre elevi), unde în special profesorii sunt chemați să le cultive cu cea mai mare grijă, în spirit general uman.

Dacă astfel de strădanii sunt percepute la o școală, ea dobândește imaginea unei instituții care e conștientă de răspunderea sa socială.

Conducerea școlii

Profesorii și părinții sunt împreună răspunzători pentru școlile Waldorf/Rudolf Steiner. Felul în care configurează organizarea și structura acesteia corespunde intențiilor comune. La școlile care există deja de câteva decenii, merită ocazional regândite radical structurile, procesele de luare a deciziilor și principiile de conducere.

A conduce o școală înseamnă a avea tot mai clar în conștientă sarcina și misiunea școlii Waldorf și a lucra permanent la aceasta. Acest lucru este posibil doar prin studiul comun al bazelor antroposofice ale acestei pedagogii. Conducerea școlii se bazează deci pe spiritul unificator al școlii Waldorf, care se creează atunci când colegii și părinții prelucrează bazele ei.

Școlile Waldorf/Rudolf Steiner sunt organizații administrate autonom (în sensul că nu sunt administrate de către stat). Profesorii și părinții conduc școala și creează organe adecvate. În baza acestui lucru pot fi efectuate configurarea școlii, organizarea, finanțele, administrarea etc. în cele mai diferite moduri. În zilele noastre, în special diferitele forme de delegare de sarcini și responsabilități sunt discutate și

stabilite împreună cu persoanele implicate, în consens și în conformitate cu misiunea școlii. Această formă de conducere a școlii este o caracteristică esențială a școlii Waldorf.

Concluzie

Concluzionând putem spune: o școală este atunci o școală Waldorf/Rudolf Steiner, când majoritatea profesorilor trăiesc din spiritul care înflăcărează. Acest fapt face ca ceea ce este greu să devină ușor, ca ceea ce pare imposibil să devina posibil și ca lumina să străbată întunericul.

Aprobat în forma revizuită, de către Forumul Internațional al Mișcării Waldorf – Cercul de la Haga, la 17 mai 2015 la Viena/Austria.

c/o Pädagogische Sektion am Goetheanum
Postfach 1
CH-4143 Dornach
Tel.: 0041 (0)61 706 43 15
Fax: 0041 (0)61 706 44 74
E-mail: paed.sektion@goetheanum.ch